

УДК 336:347.7

JEL G20, O16

DOI 10.32782/2617-5940.2.2025.1

Володимир Бодаковський

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2862-5611>
E-mail: volodymyr.bodakovskyy@lnu.edu.ua

Ольга Рудик

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0822-0580>
E-mail: olga.rudyk@lnu.edu.ua

Сергій Яворовський

здобувач вищої освіти третього рівня,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8658-5625>
E-mail: yavorovskii.srii@gmail.com

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ТА ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Стаття присвячена теоретико-методологічній оцінці фінансового забезпечення в умовах виникнення фінансових ризиків на мікро- та макрофінансових рівнях. Поставлено завдання виявити основні взаємозв'язки між видами фінансового забезпечення та стійкістю підприємницьких проектів в умовах глобальних потрясінь, що дало можливість сформулювати актуальні положення та напрями гармонізації складових механізму фінансового забезпечення суб'єктів економіки. Метою статті є визначення на теоретико-методологічному рівні взаємозв'язків між фінансовими ризиками та фінансовим забезпеченням суб'єктів економіки на мікро- та макрорівнях. Досліджено наукові праці вчених, які вивчають фінансове забезпечення через призму фінансових ризиків з позиції захисту суб'єктів економіки від негативних наслідків в осяжному майбутньому. Виявлено суперечності та альтернативне тлумачення основних фінансових дефініцій, запропоновано власне тлумачення фінансових процесів та взаємозв'язків між учасниками фінансових взаємовідносин з позиції ризикоорієнтованої парадигми фінансової науки. Систематизовано семантичні форми категорії «фінансове забезпечення» на основі критеріїв, які вдало поєднуються з системами управління та прогнозування ризиків, що доцільно використовувати, на нашу думку, в наукових дослідженнях. Проведено авторську оцінку фінансових категорій та виявлено основні напрями удосконалення забезпечення, формування відмінностей від фінансування та грошових потоків. Актуалізовано статичну та динамічну ознаки фінансової системи, що має безпосередній вплив на основні процеси, які притаманні фінансовому середовищу країни. Запропоновано авторське визначення фінансового забезпечення як одної з категорій фінансової науки, що можна використовувати при дослідженні суб'єктів економіки в умовах непередбачуваних змін на глобальній фінансово-господарській арені. Актуалізовано фінансування як дефініцію фінансової науки, яка формує передумови для ідентифікації визначення «фінансове забезпечення» та, на підставі визначених етапів реалізації останнього, систематизовано фінансові ризики за рівнями та напрямками виникнення. Наголошено на необхідності формування механізму управління фінансовими ризиками як на макро- так і на мікрорівнях економіки країни.

Ключові слова: фінанси, фінансові відносини, фінансові ресурси, фінансування, фінансове забезпечення, фінансова система, фінансові ризики.

Volodymyr Bodakovskyy

Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2862-5611>
E-mail: volodymyr.bodakovskyy@lnu.edu.ua

Olga Rudyk

Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit,
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0822-0580>
E-mail: olga.rudyk@lnu.edu.ua

Sergii Yavorovskyi

Third-Level Higher Education Applicant (Ph.D. Degree Applicant),

Ivan Franko National University of Lviv

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8658-5625>

E-mail: yavorovskyi@gmail.com

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASSESSMENT OF THE INTERRELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL RISKS AND FINANCIAL SECURITY OF ECONOMIC ENTITIES

Abstract. The article is devoted to the theoretical and methodological assessment of financial security in the conditions of financial risks at the micro- and macro-financial levels. The task is to identify the main relationships between the types of financial security and the stability of business projects in the conditions of global shocks, which made it possible to identify current provisions and directions for harmonizing the components of the mechanism of financial security of economic entities. The purpose of the article is to determine, at the theoretical and methodological level, the relationships between financial risks and financial security of economic entities at the micro and macro levels. The scientific works of scientists who study financial security through the prism of financial risks from the perspective of protecting economic entities from negative consequences in the foreseeable future have been investigated. Contradictions and alternative interpretations of the main financial definitions have been identified, and an own interpretation of financial processes and relationships between participants in financial relationships has been proposed from the perspective of the risk-oriented paradigm of financial science. The semantic forms of the category "financial security" have been systematized on the basis of criteria that are successfully combined with risk management and forecasting systems, which, in our opinion, should be used in scientific research. The author's assessment of financial categories was carried out and the main directions of improving provision, the formation of differences from financing and cash flows were identified. The static and dynamic characteristics of the financial system, which have a direct impact on the main processes inherent in the financial environment of the country, were updated. The author's definition of financial provision as one of the categories of financial science, which can be used in the study of economic entities in conditions of unpredictable changes in the global financial and economic arena, was proposed. Financing is updated as a definition of financial science, which forms the prerequisites for identifying the definition of "financial security" and, based on the identified stages of the latter's implementation, financial risks are systematized by levels and directions of occurrence. The need to form a mechanism for managing financial risks at both the macro and micro levels of the country's economy is emphasized.

Keywords: finance, financial relations, financial resources, financing, financial provision, financial system, financial risks.

Вступ. Виникнення ризиків в умовах глобальних потрясінь на макрофінансовому рівні формує стратегічну загрозу для фінансового забезпечення та життєдіяльності суб'єктів господарювання в довготерміновій перспективі. Адже відсутність стабільних фінансових потоків для підприємницьких проєктів є причиною їх закриття в осяжній перспективі. Як наслідок присутня загроза для державного сектору - в частині наповнення бюджетів усіх рівнів; для фінансової системи - в частині відсутності джерел накопичення капіталу та його вливання в галузі економіки, які потребують стратегічної уваги на усіх рівнях; для економіки - в частині забезпечення сталого розвитку та економічного зростання країни. Актуальною і своєчасною є, на наше переконання, ідентифікація основних теоретико-методологічних взаємозв'язків між фінансовими ризиками та фінансовим забезпеченням, що дасть можливість в правовому полі країни сформулювати основні положення реалізації фінансових відносин та створити передумови для імплементації в життя суспільства Закону «Про фінансову систему».

Метою статті є вивчення та оцінка дефініції «фінансове забезпечення» з позиції теоретико-методологічного наукового доробку вчених-фінансистів для розпізнавання взаємозв'язків між фінансовими процесами та ризиками на усіх етапах управління фінансово-господарськими відносинами.

Завданням даної статті варто визначити виявлення основних відмінностей в трактуванні фінансового забезпечення та ризиків, ідентифікацію основних ознак системи та механізму управління фінансуванням, на підставі наукових розвідок та отриманих результатів формування напрямів розвитку фінансової

науки в частині оцінки взаємозв'язків у фінансовому просторі, який є основою, в тому числі інституційною, для трансформації фінансової системи й економічного зростання країни.

Літературний огляд. Фінансовим ризикам як чинникам деформації фінансового забезпечення суб'єктів економічної системи країни присвячені праці іноземних та вітчизняних науковців: Т. Березяно, О. Костриці [1], В. Н. Бицької, Я. Буздугана [4], О. Василика [6], О. Васюренка, Л. Васечко [5], Д. Клинового [7], С. Нейкова, Є. Пашали [8], В. Оспіщева [11], І. Томашука [9], С. Юрія [10]. Однак саме вплив фінансових ризиків на фінансові потоки не отримав достатньої уваги, фінансове забезпечення як об'єкт фінансової науки потребує більш глибокого аналізу та висвітлення в умовах трансформації фінансової системи України. Формування теоретико-методологічного консенсусу в науковій сфері щодо дефініції «фінансове забезпечення» дозволить закріпити його в законодавчо-нормативних актах та уникнути його двоякого трактування.

Методологія. В роботі використовуються загальнонаукові та спеціальні наукові методи дослідження, у тому числі дедукція, аналіз, класифікація, формалізація, оцінка фінансових ризиків, рейтингування фінансового забезпечення та інші. Методика наукових розвідок розпочинається із роботи з джерелами, що присвячені впливу фінансових ризиків на фінансове забезпечення суб'єктів підприємництва. Застосовано системний підхід для визначення взаємозв'язків між окремими компонентами процесу фінансування та імовірністю виникнення кризових явищ у фінансовій площині економічної системи країни.

Основна частина. Наголошуємо насамперед на важливості трактування такої дефініції як «фінанси», яка не має усталеної наукової ідентифікації, насамперед, сприймається як правова категорія в межах вітчизняного законодавства [2]. З її семантичного статусу можна, на теоретико-методологічному рівні, гармонізувати категоріальний апарат фінансової науки, особливо актуальним є розуміння таких дефініцій як «фінансові ризики» та «фінансове забезпечення». Вважаємо, що для системного розуміння фінансів, як явища та науки, необхідно користуватися принципом субсидіарності. На нашу думку, до основних аспектів, які фіксують дефініцію «фінансів» в правовому полі України, виходячи з нашого аналізу та суджень, можна віднести: 1) «розподіл»; 2) «відносини»; 3) «капітал»; 4) «мета». Між дефініціями фінанси, фінансові відносини, фінансування та фінансове забезпечення присутня комплікація та імпліцитний характер їх розуміння. Попередні наші дослідження дозволили виявити різновекторність в трактуванні основних фінансових категорій [3, с. 65–70].

В умовах трансформації фінансової системи України виникла потреба в утвердженні єдиного бачення до розуміння її складових, інфраструктури та взаємозв'язків між суб'єктами в фінансовому просторі як на мікро- так і на макрорівні. Вважаємо, що систему необхідно сприймати через «інфраструктуру», якій притаманні статичні ознаки, та «сфери фінансової діяльності», які відповідають за динамічні властивості системи. На наше переконання у зв'язку з проведеними дослідженнями, інфраструктура, в науковій матриці фінансової системи, є необхідною безапеляційною компонентною. Отже, можемо стверджувати, що фінансова система через власну інфраструктуру впливає на форми, вартість, доцільність та ефективність реалізації фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва в наявному економічному просторі країни з врахуванням глобальної кон'юнктури, яка безапеляційно впливає на усі експліцитні та імпліцитні алгоритми фінансування, грошові потоки чи витрати.

Для формування власної позиції щодо фінансового забезпечення і ризиків, які до нього дотичні, розглянемо результати наукових досліджень науковців-фінансистів, що працюють у визначеній сфері. Відомий вчений-фінансист О. Василик вважає фінансове забезпечення визначеним законодавством сукупність заходів, спрямованих на створення фінансової бази для досягнення певних цілей [6]. Науковець, на наш погляд, не враховує відмінностей між імперативною складовою зазначеного процесу та наявними в фінансовому просторі позаправовими формами, інструментами реалізації та усталеними механізмами фінансового забезпечення. Погоджуємося з цільовим спрямуванням та мотивацією зазначеної дефініції.

В. Оспішев стверджує, що фінансове забезпечення є одним із двох основних методів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток поряд із фінансовим регулюванням [11, с. 59]. Вчений розглядає забезпечення виключно, наголошуємо, з позиції макрофінансового управління. Не враховує мезо- та макрорівні економіки країни, які, в своїй основі, складають основу усіх бізнес-процесів та здійснюють безпосередній вплив на державний сектор економічної системи країни. Вважаємо, що державоцентрич-

ний напрям ідентифікації фінансових дефініцій не може в цілому системно охопити усі явища, що, на нашу думку, заважає реалізувати декомпозицію необхідних процесів у суспільстві та виявити необхідні взаємозв'язки.

Серед представників фінансової науки та фінансового права присутні чимало позицій до розуміння фінансового забезпечення. Доречно наголосити, що більшість вчених трактують зазначену фінансову категорію з макроекономічної позиції, а саме як складову фінансового механізму, який безпосередньо пов'язаний з фінансовою системою країни. Яскравим представником такого наукового напрямку є С. Юрій, який у своїх працях фінансове забезпечення ототожнює з методом механізму [10, с. 40]. Позиція відомого науковця підтримує державоцентричну парадигму фінансової науки, яка, в умовах розвитку ринкової економіки країни, не може комплексно пояснити взаємозв'язки при реалізації фінансових відносин та сформувати систему отримання релевантної інформації на мікрорівні фінансової системи країни.

Я. Буздуган підтримує наукову позицію С. Юрія та у своєму науковому доробку також вважає фінансове забезпечення методом фінансового механізму, з допомогою якого формують і використовують фонди коштів і який характеризує зміст впливу фінансів на різні аспекти розвитку суспільства [4]. На нашу думку, доцільно здійснювати декомпозицію зазначеної фінансової дефініції. Адже без детального аналізу та семантичної ідентифікації фінансового забезпечення відсутня можливість виявити основні взаємозв'язки між його ризикованістю та окремими етапами.

Як складову фінансового механізму та метод фінансового впливу на розвиток економіки, ідентифікують фінансове забезпечення І. Петровська та Д. Клиновий [7, с. 23]. Вчені його розглядають з позиції макрофінансового рівня, але не підкреслюють відмінності між інструментами окремих сфер фінансової системи: державних фінансів, фінансів підприємств, домогосподарств, міжнародних, страхування чи фінансового ринку. Потребує додаткового вивчення процес фінансового забезпечення з позиції підприємств, установ, організацій, які функціонують на мікрорівні та не мають достатнього впливу на ринки чи фінансування бюджетної сфери.

На думку Л. Васечко фінансове забезпечення – це система джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства [5]. Науковець є представником державоцентричної парадигми фінансової науки, як наслідок, процес фінансування розглядає з позиції системи державного управління економічною системою країни, не акцентує увагу на взаємному впливі усіх учасників економічного середовища, фінансові ризики не імплементовані вченим в наукову парадигму реалізації забезпечення, як процесу фінансування.

На нашу думку, фінансове забезпечення – це система організації фінансування суб'єктів, галузей чи економічної системи країни в цілому шляхом організації механізму формування, накопичення, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу для реалізації поставленої мети, виконання завдань, досягнення цілей. Зазначене фінансове явище має принципові відмінності на макро- і мікрорівнях. Містить від-

мінні інструменти, механізми реалізації, хрономаркери та чутливість до фінансових ризиків.

На макрорівні фінансове забезпечення, на наш погляд, містить такі етапи:

1) формування фондів грошових коштів за допомогою: прямого впливу на фінансову систему та її інфраструктуру (виділення коштів із бюджетів усіх рівнів, проведення державних аукціонів, наприклад, з продажу рухомого та нерухомого майна, здійснення державних запозичень шляхом укладення міжнародних договорів позики чи розміщення боргових цінних паперів на глобальному фінансовому ринку тощо); непрямого впливу (встановлення імперативних бар'єрів для здійснення фінансово-господарської діяльності, а саме імплементація правових положень, які регулюють доцільність, вартість, право та час реалізації фінансування суспільних проєктів; фінансовий вплив на життєдіяльність суспільства, який охоплює не тільки витрати на формування системи товарів і послуг в країні, а й визначає купівельну спроможність суб'єктів економіки країни, експортно-імпорту орієнтованість загалом);

2) визначення суб'єктів управління фінансуванням з сформованих джерел (ВРУ, КМУ та МФУ як безпосередні центри фінансової відповідальності за бюджет країни, наприклад);

3) здійснення фінансування в поєднанні з контролем за реалізацією проєктів, бюджетуванням та операційним управлінням грошовими потоками (цільовою спрямованістю, касовими розривами тощо);

4) аналіз ефективності фінансового забезпечення та внесення змін в алгоритми роботи суб'єктів інфраструктури фінансової системи країни, правове середовище чи інституційну складову суспільства для підвищення ефективності;

На мікрорівні фінансове забезпечення, на нашу думку, має містити такі етапи:

1) вивчення середовища функціонування (правових норм, систем державного регулювання, купівельної спроможності ринків та окремих суб'єктів) з метою доцільності фінансування;

2) акумулювання фінансових ресурсів із доступних джерел (внутрішнього, наприклад, ринку кредитного; зовнішнього, наприклад, зарубіжних ринків цінних паперів, міжнародних бірж, які є їх частиною);

3) формування законодавчо окреслених фондів грошових коштів залежного (наприклад, статутний, резервний, витрат майбутніх періодів фонди) та незалежного (наприклад, фонди грошових коштів громадських організацій, благодійних фондів чи окремих комерційних підприємств) типу;

4) вибір механізму розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, його приналежності до юридичних осіб, правового статусу та спроможності;

5) утворення системи контролю, оперативного втручання при виникненні кризових явищ, комплаєнсу та безпосереднього удосконалення в умовах динамічного функціонування економіки країни.

З огляду на вище зазначене, можемо імплементувати фінансові ризики в алгоритми фінансового забезпечення як на макро- так і на мікрорівні. Насамперед розглянемо позицію вчених-фінансистів, а саме трактування ризиків як компоненти фінансової науки.

Як зазначають С. Нейков, Є. Пашали, фінансовий ризик – вид ризику, який є невід'ємною частиною

фінансової діяльності та комерційних угод, і виникає внаслідок невизначеності факторів та конфліктності умов та характеризується можливістю виникнення фінансових втрат як результату вибору у процесі прийняття управлінських рішень [8, с. 114]. Підтримуємо думку науковців в частині дотичності зазначених ризиків до фінансових процесів. Наголошуємо, що причини, джерела та форми їх виникнення можуть мати й нефінансовий характер, бути пов'язані з експліцитними та імпліцитними ознаками економічного простору, які не тільки були поза межами системи управління, а й не піддавалися ідентифікації.

Група авторів, за керівництва Т. Березянко, ототожнює фінансовий ризик з усіма явищами, які негативно впливають на фінансово-господарський стан суб'єкта. Основними характеристиками ризику вважають невизначеність, альтернативність та неузгодженість. Зазначають, що вони мають величезну різноманітність [1]. Необхідно наголосити, що не усі ризики, які впливають на фінансовий стан чи фінансові відносини доцільно ототожнювати з зазначеним видом ризиків. Але, їх врахування, при побудові системи антикризового управління, необхідне та доцільне. Судження науковців, на наш погляд, потребує доопрацювання та деталізації.

І. Томашук та І. Томашук зазначають, що «фінансовий ризик – ризик, пов'язаний з ймовірністю втрати фінансових ресурсів (грошових коштів). Вони пов'язані, як вважають вчені, насамперед із змінами на фінансовому ринку та змінами в економіці. Це можуть бути зміни процентних ставок, валютних курсів, зміни галузі або конкретного позичальника» [9]. Позиція науковців безпосередньо корелює з нашим баченням зазначеної дефініції як компоненти фінансової науки. Вважаємо, що зазначений ризик необхідно трактувати з позиції впливу на фінансову ефективність, доцільності нівелювання, безпеку та алгоритми фінансування.

На підставі проведених наукових розвідок можемо стверджувати, що фінансовий ризик присутній на усіх етапах фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва. Його варіативність, форма та руйнівна спроможність залежить від рівня управління фінансовими ресурсами, величини сформованих фондів грошових коштів та термінів реалізації фінансових відносин за визначеними підприємницькими чи державними проєктами.

Отже, на нашу думку, фінансовий ризик, як частина фінансового забезпечення, є сукупністю негативних явищ, наголошуємо, фінансового характеру, що можуть виникнути та вплинути на ефективність фінансування, накладні витрати й спроможність формувати, розподіляти, перерозподіляти фонди грошових коштів в коротко- та довготерміновій перспективі.

Основними рівнями виникнення фінансового ризику, вважаємо, є:

1) макрорівень, враховує фінансову систему країни в цілому;

2) мезорівень, включає ризики, які виникають при взаємозв'язку суб'єктів суспільства з інфраструктурою фінансової системи країни;

3) мікрорівень, містить ризики, які можуть виникнути при реалізації фінансових відносин між суб'єктами економіки та працівниками окремих суб'єктів (підприємств, установ, організацій) при організації бізнес-процесів.

Фінансовий ризик необхідно, на наш погляд, поділяти за результатами впливу на:

1) ризик погіршення якості фінансового забезпечення, що не впливає на кінцеве виконання завдань чи досягнення цілей;

2) ризик втрати можливостей, який не дозволяє отримати кумулятивний ефект від фінансування чи додатковий фінансовий результат, який виникає в процесі реалізації проєктів;

3) деструктивний фінансовий ризик, що спричиняє зворотній негативний ефект від фінансування проєктів;

4) руйнівний ризик, який формує ситуацію, яка унеможливує реалізацію цілей, їх досягнення в осяжній перспективі традиційними методами.

Залежно від методів впливу на фінансові явища, механізм управління системою захисту від ризиків, на нашу думку, має містити:

1) інструменти внутрішнього впливу, які змінюють якісний та кількісний статус структури суб'єкта підприємства;

2) інструменти впливу на інститути фінансової системи (банківські установи, кредитні спілки, брокерів на ринку цінних паперів, грантодавців тощо);

3) інструменти макрофінансового захисту (накладення співпраці з іноземними компаніями для оптимізації податкового навантаження, уникнення валютно-маржинальних дисбалансів в процесі фінансування).

Висновки. В умовах динамічних змін фінансового середовища на глобальному рівні, цифровізації взаємодій у суспільстві та глобальних потрясінь, фінан-

сова наука потребує переосмислення основних дефініцій для побудови дієвої парадигми, що буде спроможна сприяти імплементації в правовій площині імперативних алгоритмів фінансування, фінансового забезпечення й захисту від потенційних ризиків. Сучасне трактування дефініції «фінансового забезпечення» ґрунтується на державоцентричному погляді, який, на нашу думку, не враховує мікрофінансовий рівень економічного простору суспільства. Як наслідок, відсутня можливість сформувати системний погляд на фінансові ризики та їх вплив на фінансові відносини, особливо ті, які дотичні до забезпечення.

Наполягаємо, що фінансове забезпечення є системою організації фінансування суб'єктів, галузей чи економіки країни в цілому шляхом організації механізму формування, накопичення, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу для реалізації поставленої мети, виконання завдань, досягнення цілей, має принципові відмінності на макро- і мікрорівнях, містить відмінні інструменти, механізми реалізації, хрономаркери та чутливість до фінансових ризиків на кожному етапі реалізації фінансових відносин. Необхідно враховувати, що усі процеси в економічному просторі суспільства взаємозалежні. Як наслідок нефінансові ризики, особливо системні, мають рівнозначний вплив при реалізації фінансових завдань, на бізнес-процесі. Тому їх вивчення стратегічно важливе та актуальне при подальших наукових дослідженнях, трансформації фінансової системи країни та реформуванні інститутів суверенного українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Березянко Т., Костриця О., Дорошенко В. Фінансовий ризик при формуванні стратегії сталого розвитку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-1>
2. Бодаковський В. Ю. Змістовне навантаження іманентності науки «фінанси» з погляду фінансового права. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3517>
3. Бодаковський В. Ю. Концептуалізація інфраструктури фінансової системи на основі її динамічних і статичних ознак. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 9. С. 65–75. URL: <http://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/view/128>
4. Буздуган Я. Поняття, принципи, форми фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні. *Віче*. 2008. № 9–10. С. 26–28
5. Васечко Л. Співвідношення понять «фінансовий механізм», «механізм фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансове регулювання». *Вісник Львів. ун-ту. Сер. : Економіка*. 2009. Вип. 41. С. 103–107
6. Васирик О. Д. Теорія фінансів : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2005. 480 с.
7. Кленовий Д., Петровська І. Фінанси : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ. 2002. 300 с.
8. Нейков С.О., Пашали С.О. Порівняльна характеристика наукових підходів до визначення та типологізації фінансових ризиків. *Економіка: реалії часу*. № 3 (73), 2024. С. 113–120. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No3/113.pdf>
9. Томашук І., Томашук І. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64>
10. Фінанси: вишкіл студій: навч. посіб. / С. І. Юрій, Т. О. Кізима, М. П. Злепко, М. М. Тріпак; За заг. ред. д. е. н., проф. С. І. Юрія. Тернопіль : Картбланш, 2002. 357 с.
11. Фінанси: Навч. посіб. / За ред. В. І. Оспіщева. Київ : Знання, 2006. 415 с.

References:

1. Bereziianko, T., Kostriytsia, O., & Doroshenko, V. (2022). Finansovyi ryzyk pry formuvanni stratehii staloho rozvytku pidpriemstva [Financial risk in the formation of a sustainable development strategy for an enterprise]. *Ekononika ta suspilstvo – Economy and society*, no. (35). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-1>
2. Bodakovskyy V. (2024) Zmistovne navantazennya imanentnosti nauku finansu z poglady finansovogo prava [Substantial loading of the immanence of the science of "finance" from the point of view of financial law]. *Ekononika ta suspilstvo – Economy and society*. Vol. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-139>
3. Bodakovskyy V. (2024) Kontseptualizatsia infrastruktury finansovoyi sustemu na osnovi yiyi dunamstchnuh I statuchnuh oznak [Conceptualization of the infrastructure of the financial system based on its dynamic and static features]. *Upravlinnya zminamy ta innovatsii – Change management and innovation*, vol. 9, pp. 65–70
4. Buzduhan Ya. (2008) Poniattia, pryntsyipy, formy finansovoho zabezpechennia okhorony zdorovia v Ukraini [Concepts, principles, forms of financial provision of health care in Ukraine], *Viche – Viche*, vol. 9–10, pp. 26–28

5. Vasechko L. (2009) Spivvidnoshennia poniat “finansovyi mekhanizm”, “mekhanizm finansuvannia”, “finansove zabezpechennia”, “finansove rehuliuivannia” [Correlation of the concepts “financial mechanism”, “financing mechanism”, “financial support”, “financial regulation”]. *Visnyk Lviv. yn-tu, Ser: Ekonomika-Visnyk Lviv. yn-tu Ser.: Economy.*, vol. 41, pp. 103–107
6. Vasylyk O. D. (2005) *Teoriia finansiv: navch. posibnyk* [Theory of finance: teaching. manual]. Kyiv : TsUL. 480 p. (in Ukrainian)
7. Klenovyi D., Petrovska, I. (2002) *Finansy* [Finances]. Kyiv: TsUL (in Ukrainian)
8. Neikov S. O., Pashaly Ye. O. (2024) Porivnialna kharakterystyka naukovykh pidkhodiv do vyznachennia ta typolohizatsii finansovykh ryzykiv [Comparative characteristics of scientific approaches to the definition and typology of financial risks]. *Ekonomika: realii chasu-Economics: realities of the times*, № 3 (73). Pp. 113–120. Available at: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No3/113.pdf>
9. Tomashuk, I., & Tomashuk, I. (2022). Upravlinnia finansovymy ryzykamy pidpriemstva yak skladova zabezpechennia staloho funktsionuvannia subiekta ekonomiky [Enterprise financial risk management as a component of ensuring the sustainable functioning of an economic entity]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, no. (39). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64>
10. Yurii, S. I., Kizyma, T. O., Zlepko M. P. and Tripak M. M. (2002) *Finansy*. [Finances]. Ternopil: Kartblansh (in Ukrainian)
11. Ospishchev V. I. (2006) *Finansy* [Finances]. Kyiv: Znannia (in Ukrainian)

Стаття надійшла: 23.10.2025

Стаття прийнята: 06.11.2025

Стаття опублікована: 27.11.2025